

Отже, архіви губернського трибуналу – важливе джерело, яке проливає світло на питання, як представники єврейської громади губернії пристосовувалися до нової тоталітарної влади, яку стратегію виживання вибирав кожен з них.

Література:

ДАЧО (Державний архів Чернігівської області). Ф. Р-4609. Оп. 1. Спр. 1.

ДАЧО. Ф. Р-4609. Оп. 1. Спр. 12.

ДАЧО. Ф. Р-4609. Оп. 1. Спр. 1945.

Известия Черниговского военно-революционного комитета Черниговского уездного исполнительного комитета и городского совета рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов, 1919, № 53 (27 марта), № 54 (28 марта).

Керечанин З. Ю.

ORCID: 0000-0003-0752-0327

*аспірант кафедри археології, етнології та культурології
Ужгородського національного університету
м. Ужгород, Україна*

МУКАЧЕВО ЯК ОСЕРЕДОК ЄВРЕЙСЬКОЇ БЛАГОДІЙНОСТІ В ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСІ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Ключові слова: благодійність, Мукачево, єврейські організації, міжвоєнний період, гуманітарна допомога, Підкарпатська Русь.

Закарпаття увійшло до складу Першої Чехословацької Республіки в досить важкому становищі в економічному, культурному та політичному планах. Президентом Томашем Масариком була визнана потреба міжнародної допомоги, через яку він дозволив діяльність благодійних організацій на території Підкарпатської Русі, серед яких важливу роль відігравали і єврейські комітети. Вони надавали гуманітарну допомогу (безкоштовне харчування, медикаменти, одяг тощо), незважаючи на проблеми фінансування [Schweitzer 1922, I].

Місто Мукачево як стратегічну точку обрав для себе Американський єврейський розподільчий комітет (“Джойнт”). З 1914 року він розгорнув активну підтримку єврейських громад по всьому світу [Alsberg 1919, 5]. Влада Чехословаччини прийняла цей край у досить важкому стані і схвально відреагувала на ці ініціативи для стабілізації ситуації [Wechsler 1921, 10–12]. Діяльність “Джойнту” включала забезпечення продовольством, фінансування лікарень та покращення єврейської освіти.

Показовою була співпраця “Джойнту” з організацією WIZO (Жіноча сіоністська організація), що розгорнулась на початку 1930-х років, незважаючи на погіршення економічного стану місцевих євреїв. У 1935 році було відкрито школу домашнього обслуговування для дівчат і ремісничі майстерні для хлопців, які готували фахівців у промисловому виробництві та сільському господарстві [Kieval 2012, 112–115].

Свій вагомий внесок зробив JCA (Єврейський колонізаційний фонд), що сфокусувався на розгортанні економічної допомоги. Ця організація займалася переважно наданням кредитів ремісникам та торговцям під низькі відсоткові ставки, що сприяло отриманню їх менш заможним єврейським прошарком. Також фонд постачав оновлене обладнання для майстерень та навчальних курсів, які навчали як молодь, так і дорослих основ швейного виробництва, деревообробки й металообробки [Jelinek 2007, 171–172]. Таке оновлене навчання в комбінації з розширенням малого і середнього бізнесу дало в підсумку кращу адаптивність місцевому єврейському населенню до складних економічних викликів міжвоєнного перехідного етапу.

Не оминув увагою цей регіон і WJC (Єврейський світовий конгрес), що займався правовим захистом єврейських громад. У разі Мукачева конгрес допомагав із координацією роботи місцевих організацій і виступав посередником між ними та міжнародними благодійними фондами (разом із “Джойнтом”) [Čapková, Kieval 2021, 183]. Також конгрес підтримував освітні й соціальні програми, що фінансували талановиту молодь.

Через поєднання демографічних, політичних та економічних чинників місто Мукачево стало певним осередком міжнародної єврейської допомоги. Важливим аспектом було також сприятливе

ставлення чехословацької влади до благодійних ініціатив, яка в деяких випадках виступала посередником між меншими за чисельністю членів фондами і єврейською громадою міста. Стратегічне розташування, що своєю чергою посприяло іміджу міста для припливу біженців із сусідніх територій, зробило місто ключовим пунктом у діяльності міжнародних єврейських благодійних організацій у міжвоєнні роки.

Література:

Alsberg H. G. Czecho-Slovakia: The Relief Work in 1919. American Joint Distribution Committee, 1919. Доступно за адресою: <https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1Ts1hV46OWtJBMABRweF7ZqkcXsEVcvZc> [дата звернення: 01 березня 2025].

Čapková K., Kieval, Hillel J. Prague and Beyond: Jews in the Bohemian Lands, Philadelphia, 2021. P. 170–189.

Jelinek A. Y. The Carpathian Diaspora: The Jews of Subcarpathian Rus' and Mukachevo, 1848–1948. Translated by Joel A. Linsider. Assisted by Paul Robert Magocsi. (Classics of Carpatho-Rusyn Scholarship, number 13; East European Monographs, number 721) Boulder, Colo.: East European Monographs, 2007. 412 p.

Kieval Hillel J. Charity and Crisis: The Jewish Welfare System in Central Europe, 1919–1939. Oxford University Press, 2012. P. 112–140.

Schweitzer D. J. Letter from D. J. Schweitzer to Mr. Morris C. Troper, Subject: Report – Munkao Czecho-Slovakia. American Joint Distribution Committee, European Executive Offices, Paris, 1922. Доступно за адресою: <https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1Ts1hV46OWtJBMABRweF7ZqkcXsEVcvZc> [дата звернення: 18 січня 2025].

Wechsler L. Report on the Relief Work of the Joint Distribution Committee in the State of Czechoslovakia. Translated from German. American Joint Distribution Committee, 1921. Доступно за адресою: <https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1Ts1hV46OWtJBMABRweF7ZqkcXsEVcvZc> [дата звернення: 17 січня 2025].